

SZABAD TOLL

Krudy

és a magyar dzsentri

Kedves Barátom!

Ha jól emlékszem, egy régi jogészbálon találkoztunk először. Frakkban voltál, — bevallom, én is, — és bál után hajnalig mulattunk együtt a cigányzenekar romantikus kísérőzeneje mellett. Te még sokáig jártál bálókba. — én elmaradtam. Később egy laktanyában hozott össze bennünket a sors. Én újonc voltam, te pedig tartalékos tisztje az ezrednek. Lábodon angol csizma fényelt s tisztilegényed épp akkor vezette ki a lovat, melyet az aszódj farkavadászatra treniroztál. Harmadik találkozásunk már szomorúbb, sötétebb kör-
szakban történt. Mult év decemberében a csendőrszuronyokkal telefüzdeit budapesti utcán. Ijedten osontam a házfalak mellett, amikor barátságosan rámköszöntél. Néhány szó után kiderült, hogy „te sem” . . . Te sem tartozol a nyilas banditák, a hazaárulók közé. Itthon maradtál. Hívtak, erőszakoltak, fenyegettek, mégsem vonultál el a „nyugati végekre”, mert ősi családod örökölt hagyományaihoz híven gyűlölted a németet, ki mindig vért és gyászt hozott hazánkra. Gyűlölted a német imperializmus barbár megnyilatkozásait és gyűlölted a nyilas talpnyalók otromba durvaságát. Itthon maradtál.

Néhány nappal ezelőtt újra találkoztunk. Megkérdeztem, mit csinálsz?

Semmit! — felelted. — Ez nem az én világom. — És gyorsan elkezdted könyvekről, versekről beszélni. De én választ kértem. Választ a keserű szavakra, választ fáradt tekintetedre, csalódott vonásaidra. Vonakodva, lassan kibújt a vállomas:

Szép szavakat mondtál. Mondataldiban a letűnt világ szívárványos emlékei muzsikáltak. Vadászni vitt a képzelet. Vágtató paripák dobogtak az őszi erdőn, az ősi földön, ahol a magyar jó ura hű szolgáinak. Verses és boros éjszakai kocsmázásokat idéztél, sirattad a síró cigányzenét s a kávéházat, hol a hajnali fekete mellett az Erzsébet-híd lámposan karcsú ívét csodáltad. Sirattad a magyar dzsentri édes, rózsaszín, mámoros életstílusát, amelyet mindketőnk legkedvesebb írója, Krudy Gyula oly feledhetetlen bájjal énekelt.

Kedves Barátom! Te itthon maradtál, mert gyűlölted a barbárokat, de idegen számodra az új Magyarország is, mert letépte a romantika jótékony ködfátyolát, az úri kaszinók, a hetedhétországos dinomdánomok, a jovialis politikai kotnyeleskedések türes és hazug „úri magyar” világáról Krudy Gyulára hivatkozta. Én is az ő szavaival felelek. Hallgasd meg, hogy látja Szinbád, álmok és nők ködlovagja, a régi Magyarország bolond szerelmese ezt a szerfútd ma méltatlanul eltűnt társadalmi osztályt:

„A h, zsentri-urak!” — sóhajto a Krónprinc kisasszony.

Amin a pesti kisasszonyok képzelik magukban a „zsentri”: — ennek a bőrkabátos, tudatlan és hamis nemesi előnévvel ékesített, elzülött gavallérnak az uralkodás en kívül egyéb teendője nincs. Holott, aki Magyarországon „zsentrinek”, ennek a nemlétező, angolból fel-fuvalkodottan utánzott fajta-belinek nevezi önmagát, az adóhivatalnok, vagy lókupec. Hazánkban egykor volt nemesség — midőn minden nemes ember egyforma volt a királlyal —, azán visszaadta megbízatását a történelmi osztály a zemp'eni fiskális felhívására, azóta csak a király nevez ki nemes embereket. Az angol zsentri, a szolid, vagyonos, tisztavérű, megbízható és Londonban többnyire saját házában megszálló vidéki uraság, aki utoljára a fehér és piros rózsá harok alatt cserélte lakóhelyét: — ez nincs Magyarországon. Itt vannak félig elzülött urak, akik végrendeletet, váltót, kötelezvényt vakarnak, nemzeti teendőjük a serházban a zsidók szidalmazása, tudatlanságuk a vidéki gimnázium alsó osztályában kapott bizonyítvány, műveltségük a párbaj-kódex ismerete, dologtalanságuk a cinkotai bádogos-élet filozófiáján alapszik és legjobb esetben Amerikában végzik nyomorban és csalásban. Ez a becstelen és nem'ien osztály volt az, amely leginkább megregette a mel'et, hogy egyenes utóda ama dicső történelmi kasztnak, mely hajdanában a magyar nemesség volt. Ez volt a „zsentri”. Mikszáth „zsentrije”, aki miatt szégyenlette őseit a magyar ember. Az igazi magyar vidéki társadalom, amely történelmi meghatottsággal tádozza a multak bűneit, a nemzeti jövő felépítésén dolgozik és magyarsága erősebb, mint vallása: takarékos, csendes, hibával és erényekkel nem kérkedő, ellenben hallgatagul, hód módjára dolgozó, csodái tisztességet, úri nobilitást és drágakő becsületet őriző vidéki magyarság: ő sohasem nevezte magát zsentrinek”, mert ennek a szónak csak a szigetországban van jelzősége. Itt leginkább Pap Béla, a szatmár-megyei gyilkos és Kulhanek Adolf, a házasság-széde'gő voltak a „zsentrik”. Pestí pincérek és bordélyház-tulajdonosok által nagyrabecsült gavallérok.

De, ha még ez sem elég, Barátom, ha ezekután sem hiszed, hogy kedves írónk a számtalan líterek ködén keresztül is tisztán látta a mult bűneit s a jövőt — idézem egy rövid feladást:

„Ugy nézem, hogy a tunya, üldögélő, nagyokat evő magyar élet a történelem könyvébe kerül. A férfigerincek elszoktak a hosszú háború alatt a tölgyfás megállapodott ságtól. Ruganyos, zenebonás, nyugtalan életmód következik. A szép kövér embereknek befelegzett!”

Mohár Miklós